

BEGELEIDENDE NOTITIE BIJ DE RESULTATEN VAN PROGNEFF 2013

MANAGEMENT SAMENVATTING

De bevolking is in Limburg in 2012 gedaald met ongeveer 1.200 personen, iets meer dan in de vorige prognose was voorzien. Het sterfteoverschot bedroeg in 2012 bijna 2.000. Dat de bevolking minder daalde dan het sterfteoverschot toenam kwam door een positief saldo van de migratie. Hoewel het binnenlands migratiesaldo negatief was (-2.100), zorgde het buitenlands migratiesaldo (+2.900) ervoor dat het totale migratiesaldo de bevolkingsdaling met 800 afzwakte.

In de nieuwe demografische prognose zijn de trends veelal hetzelfde gebleven. Het sterfteoverschot is structureel en zal de komende jaren verder toenemen, de eerste jaren vooral door een grotere sterfte en na 2025 ook door een daling van het aantal geboorten. Het binnenlands migratiesaldo van Limburg blijft in de periode 2013-2050 naar verwachting negatief. Wel is de afgelopen jaren de immigratie vanuit het buitenland naar Limburg hoger dan de emigratie vanuit Limburg naar het buitenland. Verklaringen hiervoor zijn de internationalisering van het universitair onderwijs en de toename van de arbeidsmarkt migratie uit Midden- en Oost-Europa. Door wijzigingen in de nationale en internationale regelgeving wordt wel verwacht dat het (positieve) buitenlands migratiesaldo de komende jaren lager zal komen te liggen dan in de afgelopen jaren.

In Progneff 2013 zijn de aanpassingen tot 2030 gering. Tot 2017 wordt er met een iets lagere vruchtbaarheid gerekend als gevolg van de daling van het consumentenvertrouwen sinds 2008 waardoor er in Limburg en Nederland minder kinderen worden geboren. Na 2030 vindt er een kleine bijstelling naar boven plaats in de verwachte inwonertallen, het aantal huishoudens en de woningvoorraadbehoefte. De bijstelling wordt verklaard doordat het CBS in de nationale bevolkingsprognose vanaf nu jaarlijks met een stabiel stijgende levensverwachting rekent in plaats van een afnemende stijging van de levensverwachting. Hierdoor daalt de Limburgse bevolking iets minder snel in de periode 2030-2050.

Grote verandering in de leeftijdsopbouw van de Limburgse bevolking

Limburg ontgroent en vergrijsst. De totale druk – jong en oud als aandeel van de potentiële beroepsbevolking – neemt in de prognoseperiode toe van 66,4% in 2013 tot 100,9% in 2050. De stijging wordt veroorzaakt door een sterke toename van de grijze druk; de groene druk blijft stabiel. Het aantal jongeren daalt wel in absolute zin. De samenstelling van de particuliere huishoudens naar grootte en leeftijd zal in de prognoseperiode ook sterk veranderen. Vooral het aantal één- en tweepersonshuishoudens waarbij de referentiepersoon een 65-plusser is, neemt in de prognoseperiode substantieel toe. Daarnaast zullen er in de toekomst veel minder gezinshuishoudens zijn.

Demografische ontwikkelingen in de woonregio's

De komende jaren daalt in alle woonregio's de bevolking met uitzondering van de woonregio Venray. De bevolkingsdaling is het grootst in de woonregio's Parkstad Limburg en Westelijke Mijnstreek en het kleinst in de woonregio's Venlo en Midden-Limburg. Op de korte termijn wordt alleen de woonregio Parkstad Limburg geconfronteerd met een huishoudensdaling en een afnemende woningvoorraadbehoefte. In Westelijke Mijnstreek is de ontwikkeling van de huishoudens en de woningvoorraadbehoefte stabiel, terwijl in Maastricht en Mergelland het aantal particuliere huishoudens en de woningvoorraadbehoefte tot 2020 nog beperkt toenemen. Na 2020 daalt het aantal huishoudens en de woningvoorraadbehoefte in alle woonregio's in Zuid-Limburg. Noord- en Midden-Limburg laten tot 2030 nog wel een groei zien als gevolg van het huishoudensverdunningsproces.

1 INLEIDING

In 2013 heeft Etil in opdracht van de Provincie Limburg een nieuwe prognose opgesteld voor de ontwikkeling van de bevolking, de particuliere huishoudens en de woningvoorraadbehoefte in Limburg. Voor het opstellen van de prognoses is gebruik gemaakt van het prognosemodel Progneff. De prognose is op gemeenteniveau uitgevoerd en loopt tot 2050.

Hoofdstuk 2 geeft een korte beschrijving van de belangrijkste uitkomsten van de nieuwe nationale bevolkings- en huishoudensprognose van het CBS. Hoofdstukken 3-5 gaan in detail in op de demografische ontwikkelingen in Limburg. In hoofdstuk 3 wordt eerst ingegaan op de uitkomsten van de Limburgse bevolkingsprognose. Hoofdstuk 4 beschrijft vervolgens de toekomstige ontwikkeling van de institutionele en particuliere huishoudens. Hoofdstuk 5 bespreekt daarna de gevolgen van de huishoudensontwikkeling op de toekomstige woningvoorraadbehoefte in de Limburgse woonregio's. In hoofdstuk 6 worden tot slot de belangrijkste conclusies van Progneff 2013 uiteengezet.

2 NIEUWE NATIONALE BEVOLKINGS- EN HUISHOUDENSPROGNOSE VAN HET CBS

In het prognosemodel Progneff 2013 fungeren de uitkomsten van de nationale bevolkingsprognose van het CBS op 13 december 2012 en de nationale huishoudensprognose van het CBS op 23 april 2013 als randtotaal voor heel Nederland. Daarnaast heeft Etil de (voorlopige) bevolkingsstandcijfers van 1 januari 2013 toegevoegd alsmede de gegevens over het aantal particuliere huishoudens op 1 januari 2012 en de woningvoorraadgegevens op 1 januari 2013.

De nieuwe CBS-prognoses zijn gebaseerd op de meest actuele demografische trends en nieuwe inzichten over de toekomstige ontwikkeling van de demografische componenten. Nieuwe veronderstellingen voor vruchtbaarheid, levensverwachting en buitenlandse migratie hebben geleid tot enkele aanpassingen ten opzichte van de kernprognose van 22 december 2011 en de door Etil geactualiseerde huishoudensprognose van 4 april 2011 (bijlage A).

2.1 Demografische ontwikkelingen in Nederland in 2012

De bevolking op 1 januari 2013 viel ruim 20.000 inwoners lager uit dan in de kernprognose werd geprognosticeerd. Dit verschil wordt verklaard door een lager geboortecijfer, een hogere sterfte en een lager buitenlands migratiesaldo in 2012¹. Het lagere aantal geboorten en het lagere migratiesaldo zijn (deels) toe te schrijven aan de economische neergang. De hogere sterfte in 2012 is te herleiden tot de vrieskou in februari en de aansluitende griepgolf in maart. Deze hogere sterfte in het voorjaar van 2012 heeft ertoe geleid dat de levensverwachting in 2012 niet verder is toegenomen.

Het aantal particuliere huishoudens ligt op 1 januari 2012² bijna 24 duizend lager dan in de geactualiseerde huishoudensprognose van april 2011 was voorzien. Het verschil wordt met name verklaard door een herziening van de nieuwe methodiek die het CBS heeft ontwikkeld om het aantal niet-gehuwde paren te schatten. Hierdoor vielen de eerder gepubliceerde standcijfers over het aantal particuliere huishoudens op 1 januari 2011 en 1 januari 2012 ruim hoger uit dan in de periode ervoor³.

¹ CBS Persbericht PB13-007, "Bevolkingsgroei in 2012 ingezakt", 7 februari 2013.

² De standcijfers van de particuliere huishoudens lopen altijd een jaar achter op de standcijfers van de bevolking.

³ In het najaar van 2012 heeft het CBS de cijfers over het aantal particuliere huishoudens op 1-1-2011 en 1-1-2012 herzien. In Progneff 2012 werd echter nog met de niet-herziene standcijfers op 1-1-2011 gerekend. In Progneff 2013 zijn de niet-herziene cijfers vervangen door de herziene (definitieve) cijfers over het aantal particuliere huishoudens op 1-1-2011 en 1-1-2012.

2.2 Nieuwe veronderstellingen bevolkingsprognose

De nieuwe CBS-bevolkingsprognose wijkt op enkele punten af van de kernprognose⁴.

Vruchtbaarheid

Voor de korte termijn wordt er door het CBS met lagere vruchtbaarheidscijfers⁵ gerekend dan in de vorige prognose. Deze vruchtbaarheidscijfers hangen nauw samen met schommelingen in het consumentenvertrouwen, dat op dit moment bijzonder laag is als gevolg van de economische crisis. Het totale vruchtbaarheidscijfer is mede hierdoor gedaald van 1,80 in 2010 naar 1,72 in 2012. Het CBS veronderstelt dat de daling tijdelijk is en in 2017 weer terug is op het langetermijnniveau van 1,75 kinderen per vrouw.

Levensverwachting

De belangrijkste aanpassing betreft de ontwikkeling van de levensverwachting. Waar in de kernprognose nog werd uitgegaan van een afnemende daling van de sterftekansen, wordt in de nieuwe prognose uitgegaan van stabiel dalende sterftekansen. Hierdoor stijgt de levensverwachting bij geboorte van mannen in de periode 2012-2050 van 79,2 tot 85,7 jaar en bij vrouwen van 82,8 tot 88,5 jaar. De gecumuleerde sterfte in de periode 2013-2050 komt hiermee ongeveer 220.000 lager uit dan in de kernprognose.

Buitenlandse migratie

In de nieuwe prognose wordt verondersteld dat het buitenlands migratiesaldo iets minder positief is waarbij het verschil de eerstkomende jaren groter is dan in latere jaren. In totaal bedraagt het effect van de bijstelling tot 2050 circa 75.000 migranten. De neerwaartse bijstelling is onder meer het gevolg van het openstellen van de Duitse arbeidsmarkt voor burgers van verscheidene nieuwe lidstaten, het stijgende welvaartsniveau in met name Polen en de afname van de bevolking in de verhuisgeneigde leeftijdsgroepen⁶ in de meeste EU-landen. Wel wordt er nog een toename van de studiemigratie verwacht.

2.2 Uitgangspunten nieuwe huishoudensprognose

Het aantal particuliere huishoudens groeit in de periode 2012-2050 met bijna 1,1 miljoen tot 8,6 miljoen huishoudens in 2050. Het verschil met de vorige prognose is positief en bedraagt in 2050 ongeveer 95 duizend huishoudens. De jaarlijkse toename van het aantal particuliere huishoudens wordt wel elk jaar kleiner. De groei neemt af van 60 duizend huishoudens in 2012 naar 30 duizend huishoudens in 2030 en 5 duizend huishoudens in 2050.

In de toekomst zijn er door de vergrijzing vooral meer alleenstaanden. In de periode 2012-2050 neemt het aantal eenpersoonshuishoudens sterk toe met ruim 1 miljoen huishoudens. Dit aantal ligt ruim 37 duizend huishoudens hoger dan in de vorige prognose. Ook het aantal tweepersoonshuishoudens neemt in de periode 2012-2050 toe waarbij dient te worden opgemerkt dat de groei plaatsvindt in de periode 2012-2028. Rond 2028 is er sprake van een omslagpunt waarna het aantal tweepersoonshuishoudens structureel zal gaan afnemen. Het verschil in tweepersoonshuishoudens met de vorige prognose is echter positief en bedraagt 118 duizend huishoudens. De extra groei van het aantal één- en tweepersoonshuishoudens wordt vooral verklaard door de stabiel stijgende levensverwachting. Hierdoor schuift de leeftijd waarop men verweduwd raakt geleidelijk op en komt men op latere leeftijd in een institutioneel huishoudens terecht of te overliden.

⁴ CBS Publicatie, "Bevolkingsprognose 2012-2060: langer leven, langer werken", 13 december 2012.

⁵ Het totale vruchtbaarheidscijfer kan worden gezien als het gemiddeld aantal kinderen dat een vrouw in een jaar krijgt als de samenstelling van het aantal vrouwen naar leeftijd in dat jaar evenredig verdeeld zou zijn over de vruchtbare leeftijdsgroepen.

⁶ De verhuisgeneigde leeftijdsgroepen betreft de leeftijdscohorten van 20 tot 40 jaar. Deze cohorten kennen jaarlijks de meeste internationale migranten.

De ontwikkeling van het aantal gezinnen laat een afname zien. Het aantal gezinshuishoudens neemt tot 2050 met ruim 50 duizend af. De afgelopen decennia is het gebruikelijk geworden dat jongeren langer alleen wonen voordat ze gaan samenwonen en kinderen krijgen. Ook eindigen meer relaties in een scheiding. Hierdoor zijn er meer alleenstaanden en minder gezinnen onder mensen van jonge en middelbare leeftijd.

De komende decennia neemt het aantal oudere 65-plushuishoudens sterk toe, namelijk met 1,4 miljoen huishoudens tot 2050. Deze ontwikkeling hangt nauw samen met de omvangrijke geboortegeneraties die in de periode 1945-1970 zijn geboren en nu de leeftijd van 65 jaar bereiken. Ook de vergrijzing speelt hierbij een belangrijke rol.

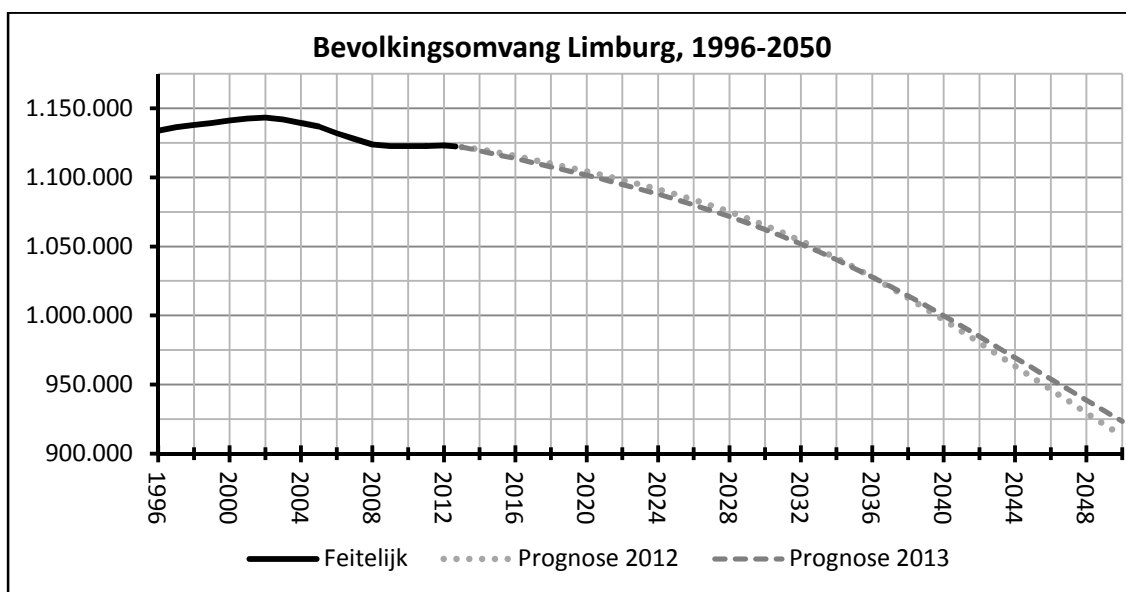
3 DE ONTWIKKELING VAN DE LIMBURGSE BEVOLKING

3.1 Bevolkingsontwikkeling in 2012

De bevolking is in Limburg in 2012 gedaald met ongeveer 1.200 personen, een iets grotere daling dan in de vorige prognose was voorzien. Het sterfteoverschot bedroeg in 2012 bijna 2.000. Dat de bevolking minder daalde dan het sterfteoverschot toenam kwam door een positief saldo van de migratie. Hoewel het binnenlands migratiesaldo negatief was (-2.100), zorgde het buitenlands migratiesaldo (+2.900) ervoor dat het totale migratiesaldo de bevolkingsdaling met 800 afzwakte.

3.2 Bevolkingsprognose 2013-2050

De aanpassingen van de nationale prognoses van het CBS zijn doorgerekend met Progneff 2013. De landelijke ontwikkelingen betreffende vruchtbaarheid, levensverwachting en buitenlandse migratie zijn ook van toepassing voor de Limburgse bevolkingsprognose. Daarnaast spelen regiospecifieke factoren een rol zoals de leeftijdsopbouw van de Limburgse bevolking, de regiospecifieke vruchtbaarheid en levensverwachting en het binnenlands en buitenlands migratiesaldo. Deze factoren tezamen bepalen hoe de Limburgse bevolking zich in de toekomst ontwikkelt. Figuur 1 laat de Limburgse bevolkingsontwikkeling zien volgens Progneff 2012 en Progneff 2013.

Figuur 1 Feitelijke bevolkingsontwikkeling en bevolkingsprognoses 2012 en 2013.

Bron: CBS Statline en Etil.

In Progneff 2013 neemt de bevolkingsomvang van de Provincie Limburg af van zo'n 1.122.000 inwoners in 2013 tot ruim 923.000 inwoners in 2050. Dit betekent dat de Limburgse bevolking in de prognoseperiode met ongeveer 200.000 personen zal afnemen. In Progneff 2012 werd uitgegaan van een inwonertal in Limburg van 913.000 in 2050. In vergelijking met deze prognose ligt het inwonertal in de huidige prognose in 2050 dus 10.000 personen hoger.

De toename van het inwonertal ten opzichte van de vorige prognose wordt voornamelijk verklaard door de sterkere toename van de levensverwachting (staat 1). Geboorte en migratie hebben per saldo een klein negatief effect. Wel wordt er in de prognoseperiode met een positiever buitenlands migratiesaldo en een negatiever binnenlands migratiesaldo gerekend.

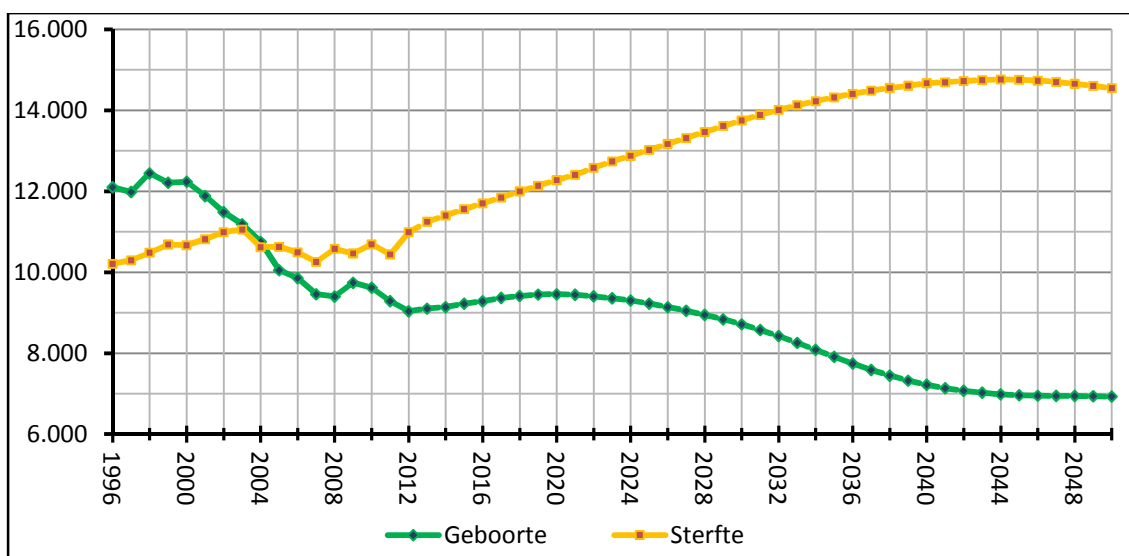
	Progneff 2012	Progneff 2013	Vershil
Bevolkingsomvang 1-1-2013	1.121.982	1.121.904	-78
Bevolkingsomvang 1-1-2050	912.941	923.375	10.433
Demografische componenten 2013-2050:			
Natuurlijke aanwas (cumulatief)	-206.326	-193.416	12.910
- geboorte (cumulatief)	308.426	307.402	-1.024
- sterfte (cumulatief)	514.751	500.817	-13.934
Migratie (cumulatief)	-2.715	-5.114	-2.399
Bevolkingsontwikkeling	-209.041	-198.529	10.512

Staat 1 Verschillen tussen de bevolkingsprognoses van Progneff 2012 en Progneff 2013.

Bron: Etil.

3.3 Ontwikkeling demografische componenten

De toekomstige bevolkingsontwikkeling van Limburg wordt bepaald door de ontwikkeling van de natuurlijke aanwas en het migratiesaldo. De natuurlijke aanwas is gelijk aan het aantal geboorten minus het aantal sterfgevallen. Is de natuurlijke aanwas positief, dan spreekt men van een geboorteoverschot. Is de natuurlijke aanwas negatief, dan spreekt men van een sterfteoverschot. Het migratiesaldo is de som van het binnenlands migratiesaldo en buitenlands migratiesaldo. In figuur 2 wordt de (verwachte) ontwikkeling van het aantal geboorten en sterfgevallen volgens Progneff 2013 voor de periode 1996-2050 in Limburg weergegeven.

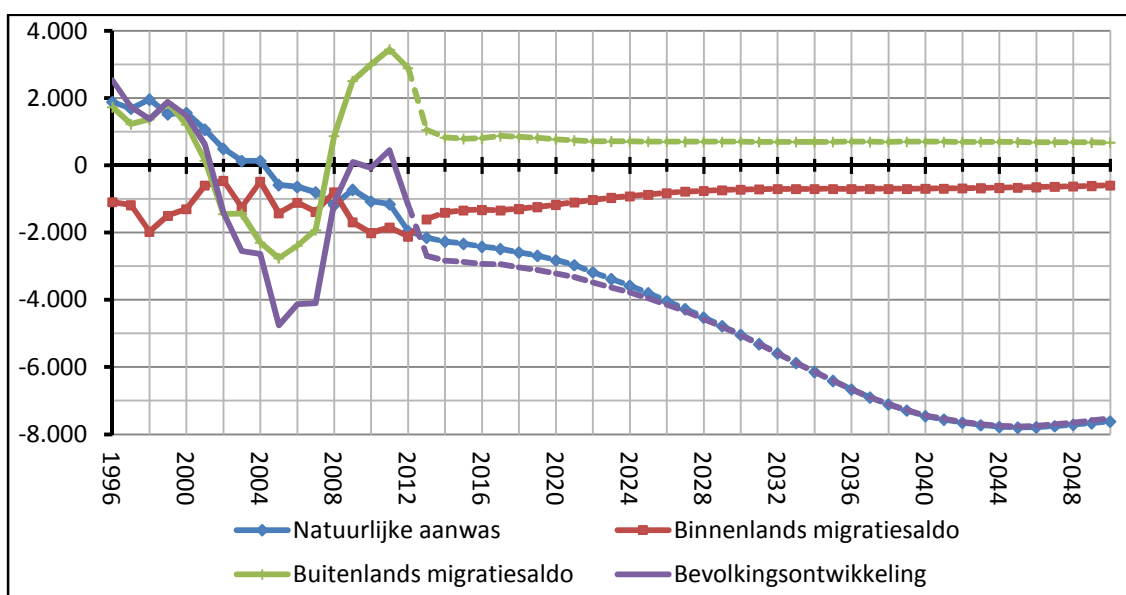
Figuur 2 Ontwikkeling aantal geboorten en sterfgevallen in Limburg; 1996-2050.

Bron: CBS/Etil.

Uit figuur 2 blijkt dat Limburg vanaf 2004 te maken heeft met een structureel sterfteoverschot. Het sterfteoverschot neemt in de prognoseperiode jaar op jaar toe en bedraagt in 2050 naar verwachting ruim 7.500 personen. De eerste jaren neemt het sterfteoverschot vooral toe door een groter aantal sterfgevallen. Na 2025 versnelt de toename van het sterfteoverschot door een daling van het aantal geboorten. Deze ontwikkeling is vooral toe te schrijven aan de ontgroening van de Limburgse bevolking. In de periode 2040-2050 vindt er een stabilisatie van het sterfteoverschot plaats doordat de omvangrijke geboortecohorten in de periode 1945-1970 dan zijn overleden.

Figuur 3 toont de toekomstige ontwikkeling van alle demografische componenten. Uit deze figuur blijkt dat het binnenlands migratiesaldo negatief is voor Limburg. Dit wil zeggen dat er jaarlijks meer mensen uit de provincie naar de rest van het land vertrekken dan er uit andere provincies naar Limburg toekomen. In de periode 1996-2012 bedraagt het binnenlands migratiesaldo gemiddeld ongeveer -1.300 personen per jaar. Voor de prognoseperiode wordt in Progneff 2013 verondersteld dat het binnenlands migratiesaldo op termijn iets minder negatief wordt. Deze aanname hangt onder meer samen met ontwikkelingen op de arbeidsmarkt⁷ en de woningmarkt⁸ die voor Limburg naar verwachting een positief effect zullen hebben op het binnenlands migratiesaldo. Daarnaast zal ook de veranderende leeftijdsamenstelling van de Limburgse bevolking een remmend effect hebben op het binnenlands migratiesaldo omdat de leeftijdscohorten met een grote verhuiscapaciteit de komende decennia als gevolg van de ontgroening in omvang afnemen.

Figuur 3 Ontwikkeling demografische componenten Limburg 1996-2050 (in aantallen).

Bron: CBS/Etil.

Tegenover een negatief binnenlands migratiesaldo staat een positief buitenlands migratiesaldo. Hoewel het buitenlands migratiesaldo van Limburg in de periode 2002-2007 negatief was, is de gemiddelde trend over de afgelopen 17 jaar positief. Opvallend is de ontwikkeling in de laatste jaren. In de periode 2009-2012 bedraagt het buitenlands migratiesaldo jaarlijks 3.000. In Progneff 2013 wordt verondersteld dat het buitenlands migratiesaldo daalt tot een positief saldo van circa 700 migranten per jaar.

⁷ Voor Limburg wordt uitgegaan dat de arbeidsmarkt in de prognoseperiode krappert als gevolg van een dalend arbeidsaanbod (zie RAIL 2012-rapportage 'Kompas voor de arbeidsmarkt'). Hierdoor zullen mensen naar verwachting minder snel geneigd zijn om voor werk te verhuizen naar een provincie buiten Limburg.

⁸ De verhuismobiliteit is de afgelopen jaren gedaald als gevolg van de ongunstige economische ontwikkelingen en de problemen op de woningmarkt. Voor de prognoseperiode wordt uitgegaan van de veronderstelling dat een lagere verhuismobiliteit leidt tot een minder negatief binnenlands migratiesaldo voor de Provincie Limburg.

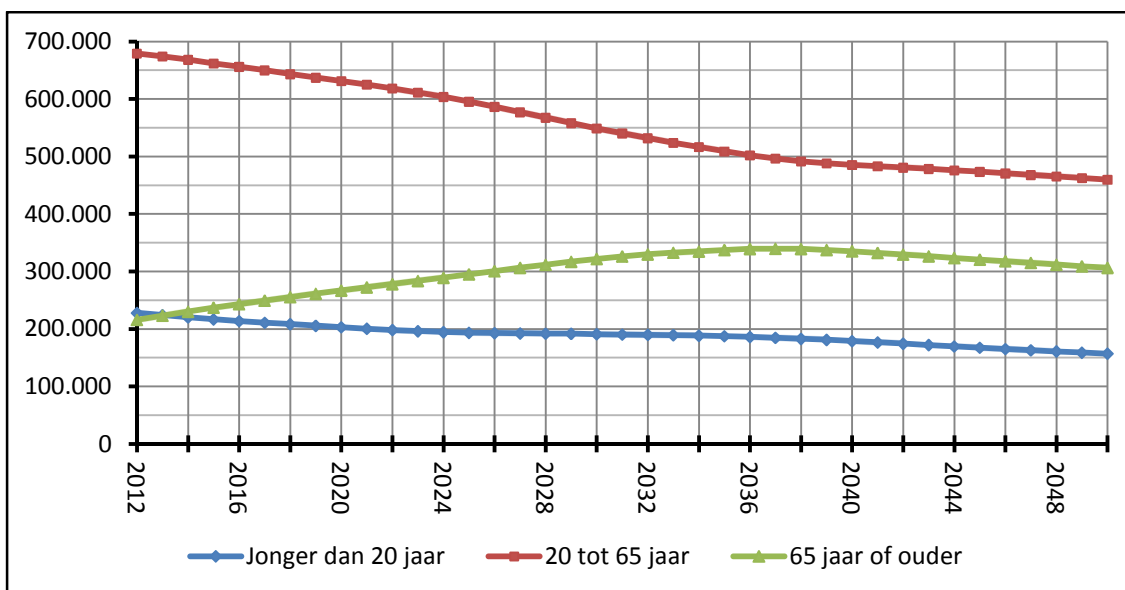

Per saldo is de Limburgse bevolking in de periode 2002-2012 alle jaren gedaald met uitzondering van de jaren 2009 en 2011. De toename van de bevolking in beide jaren was volledig toe te schrijven aan een hoog positief buitenlands migratiesaldo. In de prognoseperiode zal de Limburgse bevolking echter weer gaan dalen aangezien het sterfteoverschot steeds groter wordt en het effect van het totale migratiesaldo op de bevolkingsontwikkeling in Limburg in relatieve zin afneemt.

3.4 Ontwikkeling Limburgse bevolking naar leeftijd

De bevolking van Limburg daalt tot 2050 naar verwachting met ongeveer 200.000 personen. Dit is een daling van bijna 18%. De samenstelling naar leeftijdsgroepen zal echter nog meer veranderen. In het navolgende beschouwen we een drietal leeftijdsgroepen: 0 tot 20 jaar (jongeren; in principe zonder werk), 20 tot 65 jaar (potentiële beroepsbevolking; in principe aan het werk) en 65 jaar en ouder (ouderen; in principe niet meer aan het werk).

In figuur 4 wordt de ontwikkeling van de Limburgse bevolking naar de drie leeftijdsgroepen weergegeven. De figuur laat zien dat Limburg sterk ontgroent en vergrijsd. Het aantal jongeren daalt in de prognoseperiode van 224.000 in 2013 naar 157.000 in 2050 (een daling van 30%). In de periode 2013-2050 daalt het aantal inwoners van 20 tot 65 jaar van bijna 674.000 in 2013 naar circa 460.000 in 2050 (een daling van 32%). In dezelfde periode neemt het aantal 65-plussers toe van 223.000 naar 306.000 (een stijging van 37%). Deze laatste ontwikkelingen zijn grotendeels toe te schrijven aan de omvangrijke generaties die geboren zijn in de periode 1945-1970 en die de komende decennia doorschuiven van de leeftijdsgroep van 20 tot 65 jaar naar de leeftijdsgroep van 65 jaar of ouder. Na 2040 wordt een daling voorzien voor alle drie leeftijdsgroepen.

Figuur 4 Ontwikkeling Limburgse bevolking naar leeftijd in de periode 1996-2050.
Bron: CBS/Etil.

Als de jongeren en de ouderen worden gerelateerd aan de potentiële beroepsbevolking blijkt dat de 'groene en grijze druk' (jong en oud als aandeel van de potentiële beroepsbevolking) in de periode 2013-2040 stijgt van 66,4% naar 105,9% (staat 2). In de periode 2040-2050 daalt de demografische druk enigszins tot 100,9% in 2050. De toename van de demografische druk wordt vooral veroorzaakt door de toename van de grijze druk. Deze verdubbelt in de prognoseperiode van 33,1% in 2013 naar 66,7% in 2050. Dit betekent dat er tegenover elke drie potentieel werkenden één jongere en twee ouderen staan.

	2013	2020	2030	2040	2050
0 tot 20 jaar	224.142	203.220	191.128	179.068	157.215
20 tot 65 jaar	674.333	631.247	549.119	485.500	459.706
65 jaar of ouder	223.429	267.015	321.977	335.317	306.454
Totaal	1.121.904	1.101.482	1.062.224	999.885	923.375
Groene druk	33,2%	32,2%	34,8%	36,9%	34,2%
Grijze druk	33,1%	42,3%	58,6%	69,1%	66,7%
Totale druk	66,4%	74,5%	93,4%	105,9%	100,9%

Staat 2 Ontwikkeling demografische druk in Limburg, 2013-2050.

Bron: Etil.

3.5 Bevolkingsontwikkelingen per woonregio

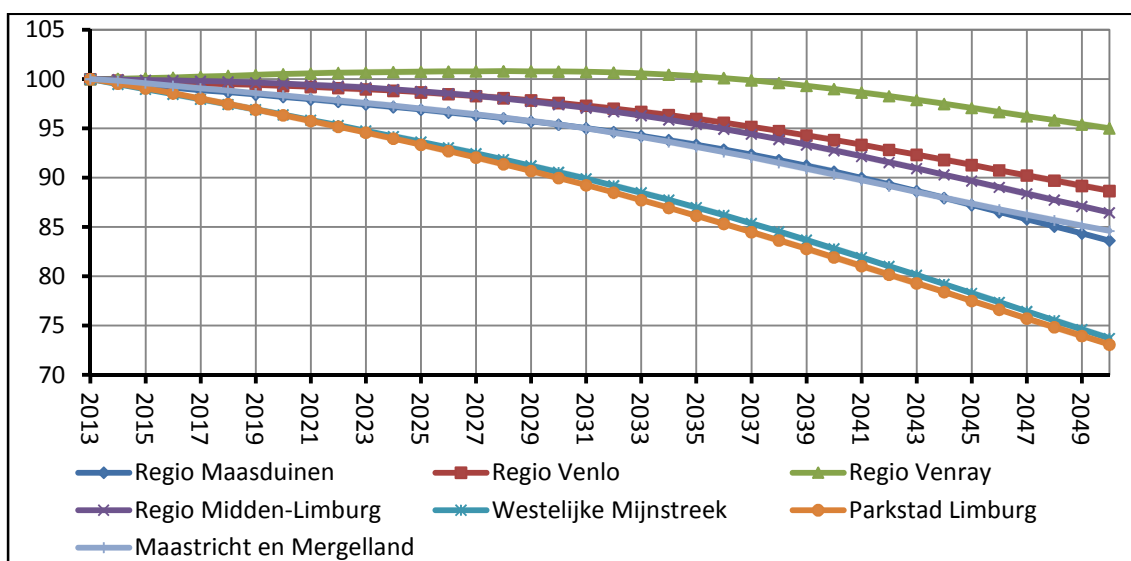
Binnen Limburg lopen de bevolkingsontwikkelingen uiteen. Dit geldt voor zowel de COROP-gebieden als de Limburgse woonregio's in een COROP-gebied. Ook tussen gemeenten in een woonregio bestaan er soms grote verschillen. Verklaringen voor de heterogeniteit in ontwikkelingen moet gezocht worden in de leeftijdsopbouw van de regionale bevolking en de regio-specifieke binnenlandse en buitenlandse migratie.

Staat 3 geeft de verwachte bevolkingsontwikkeling weer in de Limburgse COROP-gebieden en woonregio's tussen 2013 en 2050 per periode van 10 jaar (de eerste periode is 7 jaar). In figuur 5 is de bevolkingsontwikkeling in de woonregio's in indexcijfers weergegeven.

	Prognoseff 2013					Gemiddelde jaarlijkse ontwikkeling			
	2013	2020	2030	2040	2050	2013-2020	2020-2030	2030-2040	2040-2050
Nederland	16.778.025	17.141.000	17.593.800	17.815.600	17.853.000	51.900	45.300	22.200	3.700
Limburg	1.121.904	1.101.500	1.062.200	999.800	923.300	-2.900	-3.900	-6.200	-7.700
Noord-Limburg	280.426	279.100	275.400	266.200	252.000	-200	-400	-900	-1.400
Midden-Limburg	235.613	234.500	229.500	218.500	203.700	-200	-500	-1.100	-1.500
Zuid-Limburg	605.865	587.900	557.300	515.100	467.600	-2.600	-3.100	-4.200	-4.800
Regio Maasduinen	38.427	37.700	36.600	34.800	32.100	-100	-100	-200	-300
Regio Venlo	157.142	156.100	153.300	147.400	139.300	-100	-300	-600	-800
Regio Venray	84.857	85.300	85.500	84.000	80.600	100	0	-200	-300
Regio Midden-Limburg	235.613	234.500	229.500	218.500	203.700	-200	-500	-1.100	-1.500
Westelijke Mijnstreek	148.799	143.400	134.800	123.200	109.700	-800	-900	-1.200	-1.400
Parkstad Limburg	249.833	240.700	224.800	204.700	182.600	-1.300	-1.600	-2.000	-2.200
Maastricht & Mergelland	207.233	203.800	197.700	187.200	175.300	-500	-600	-1.100	-1.200

Staat 3 Ontwikkeling van de bevolking per woonregio tussen 2013 en 2050.

Bron: Etil.

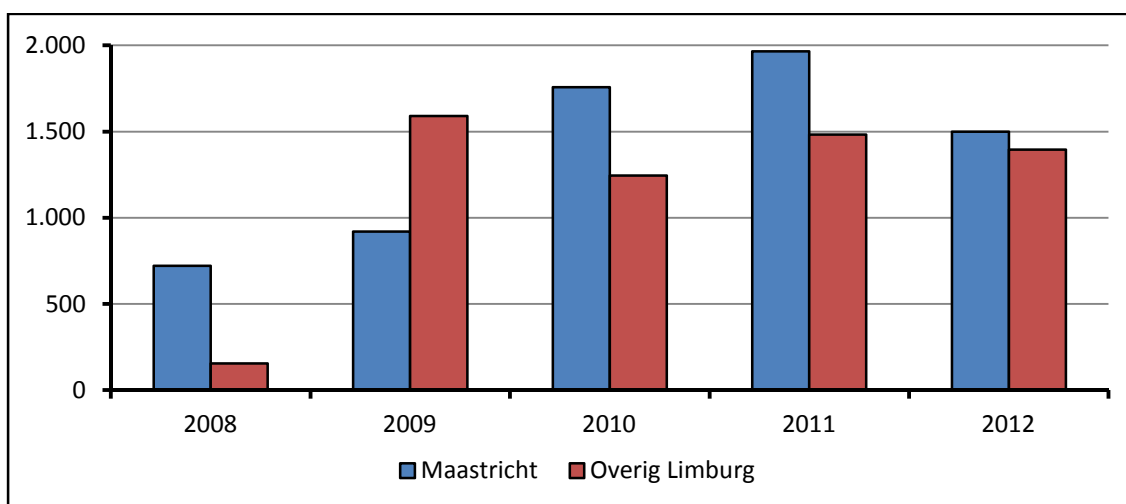
Figuur 5 Ontwikkeling Limburgse bevolking per woonregio in indexcijfers; 2013-2050 (2013=100).

Bron: Etil.

Er blijkt dat de bevolking in de periode 2013-2020 in alle woonregio's met uitzondering van de woonregio Venray afneemt. De (relatieve) daling is het grootst voor de woonregio's Westelijke Mijnstreek en Parkstad Limburg gevolgd door Maastricht en Mergelland en de regio Maasduinen. Voor de woonregio's in Noord- en Midden-Limburg is de bevolkingsontwikkeling in de periode 2013-2020 overigens vrijwel stabiel. Het binnenlands en buitenlands migratiesaldo, maar mogelijk ook de natuurlijk aanwas, zullen in deze woonregio's de richting van de bevolkingsontwikkeling bepalen. Na 2020 versnelt de bevolkingsdaling binnen Limburg. Alleen in de woonregio Venray blijft de bevolking tot 2030 nog op peil.

3.6 Buitenlandse migratie van Limburg in perspectief

De ontwikkeling van het buitenlandse migratiesaldo van Limburg in de afgelopen jaren komt voor een groot deel van rekening van de gemeente Maastricht. In de periode 2008-2012 bedroeg het buitenlandse migratiesaldo van deze gemeente 721, 920, 1.758 en 1.966 en 1.499. Figuur 6 laat zien hoe het buitenlands migratiesaldo van de gemeente Maastricht zich verhoudt tot de rest van Limburg. Uit deze figuur blijkt dat het buitenlands migratiesaldo in de periode 2008-2012 elk jaar positief was, voor zowel Maastricht als het overige deel van Limburg. Daarnaast valt op dat het buitenlandse migratiesaldo van Maastricht elk jaar hoger is dan het buitenlandse migratiesaldo van overig Limburg. Alleen het jaar 2009 vormt een uitzondering hierop.

Figuur 6 Buitenlands migratiesaldo gemeente Maastricht en overig Limburg; 2008-2012.

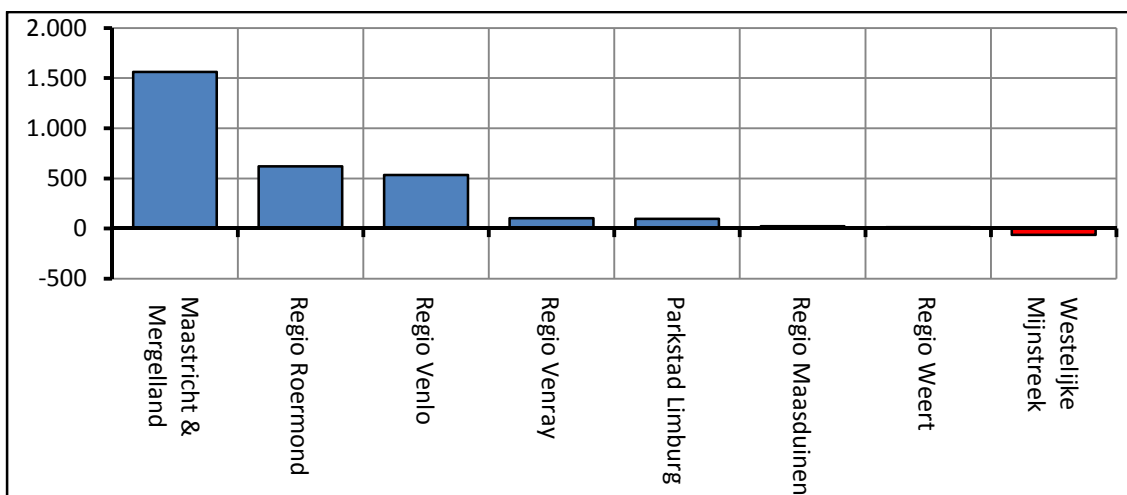
Bron: CBS Statline.

Een verklaring voor het positieve buitenlandse migratiesaldo van de gemeente Maastricht moet vooral gezocht worden in de toenemende internationalisering van het universitair onderwijs waardoor er jaarlijks meer buitenlandse studenten naar Maastricht toekomen. Jaarverslagen van de Universiteit Maastricht laten dit beeld ook zien. Naast reguliere studenten is er ook een stijging waar te nemen bij het aantal uitwisselingsstudenten dat aan de Universiteit Maastricht komt studeren en het aantal buitenlandse stafleden. Naast de internationalisering van het universitair onderwijs is er mogelijk ook sprake van een grotere toestroom van arbeids- en kennismigranten. Deze migranten kiezen wellicht vaker voor de gemeente Maastricht dan een andere Limburgse gemeente. Ook kan er sprake zijn van administratieve effecten zoals in de begeleidende notitie van Progneff 2012 is gerapporteerd. Mede door deze ontwikkelingen is het aandeel inwoners van Maastricht dat in het buitenland geboren is gestegen van 12,1% op 1 januari 2008 tot 16,5% op 1 januari 2012⁹.

⁹ CBS Statline; tabel: "Bevolking op 1 januari; leeftijd, geboorteland en regio"

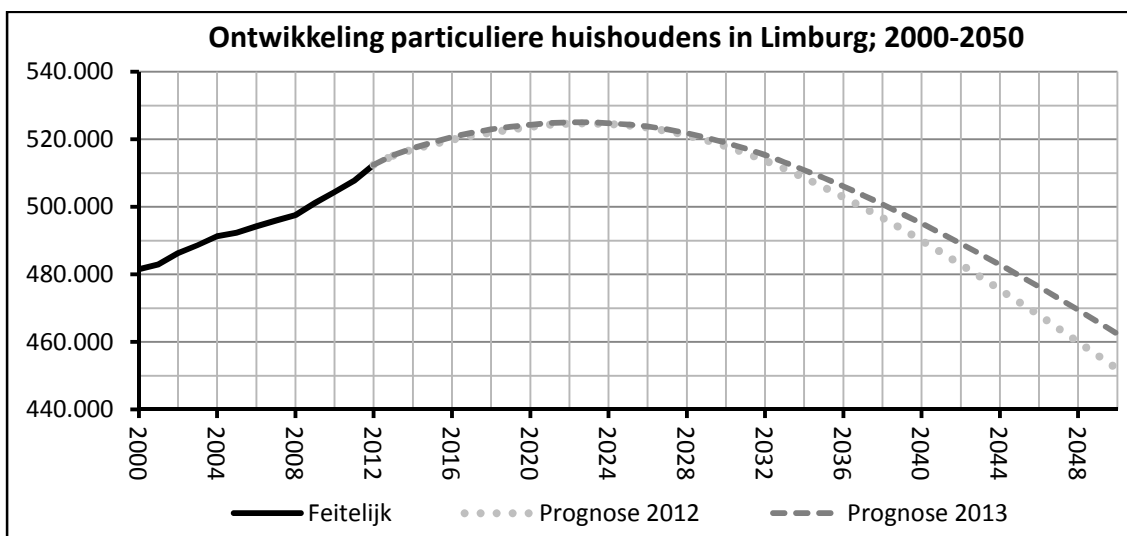
In 2012 hadden alle woonregio's uitgezonderd Westelijke Mijnstreek een positief buitenlands migratiesaldo. Het buitenlands migratiesaldo was het hoogst voor Maastricht en Mergelland (door de gemeente Maastricht), de regio Roermond (door de gemeenten Roermond, Leudal en Echt-Susteren) en de Regio Venlo (door de gemeente Venlo). Hierdoor bedroeg het buitenlands migratiesaldo van Noord- en Midden-Limburg respectievelijk 662 en 635. Deze migratiesaldi worden vooral verklaard door arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa die vaak in de agrarische sector werken. Het is echter nog de vraag of deze trend zich zal voortzetten. Door veranderingen in de nationale en internationale regelgeving worden de positieve buitenlandse migratiesaldi van de laatste jaren waarschijnlijk niet gecontinueerd.

Figuur 7 Buitenlands migratiesaldo per woonregio in 2012.
Bron: CBS Statline.

4 LIMBURGSE HUISHOUDENSONTWIKKELING

De nieuwe nationale huishoudensprognose van het CBS en de nieuwe Limburgse bevolkingsprognose zijn doorgerekend met Progneff 2013. Figuur 8 laat de feitelijke huishoudensontwikkeling zien, de nieuwe Limburgse huishoudensprognose en de huishoudensprognose volgens Progneff 2012.

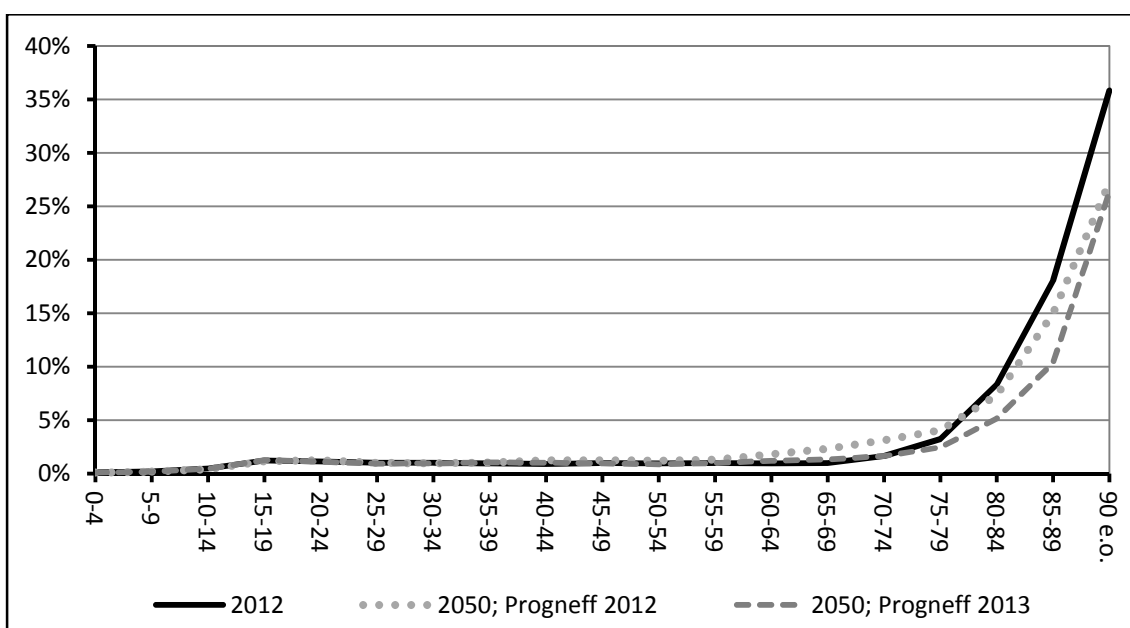

Figuur 8 Feitelijke huishoudensontwikkeling en prognoses 2012 en 2013.
Bron: CBS Statline en Etil.

Volgens Progneff 2013 neemt het aantal particuliere huishoudens in de Provincie Limburg af van zo'n 512.000 inwoners in 2012 tot ruim 462.000 inwoners in 2050. Dit betekent dat het aantal huishoudens in Limburg in de prognoseperiode met ongeveer 50.000 zal afnemen. In Progneff 2012 werd uitgegaan van 452.000 huishoudens in 2050. In vergelijking met de vorige prognose ligt het aantal huishoudens in Progneff 2013 in 2050 dus ongeveer 10.000 hoger.

Uit figuur 8 blijkt dat tot 2030 het verschil tussen de oude en nieuwe huishoudensprognose minimaal is. Na 2030 neemt het verschil langzaam toe, vooral door de veronderstelling van het CBS van een stabiel stijgende levensverwachting. Hierdoor komt men op een latere leeftijd in een institutioneel huishouden terecht of te overlijden. Dit wordt geïllustreerd door figuur 9 waarin het aandeel instellingsbewoners per leeftijdsgroep voor de Provincie Limburg is weergegeven. De grafiek laat het aandeel instellingsbewoners zien op 1 januari 2012 en op 1 januari 2050 volgens Progneff 2012 en Progneff 2013. De verschillen tussen beide prognose zijn gering, maar het is wel duidelijk dat de leeftijd waarop men in een instelling terecht komt iets opschuift (de grafiek van Progneff 2013 ligt meer naar rechts).

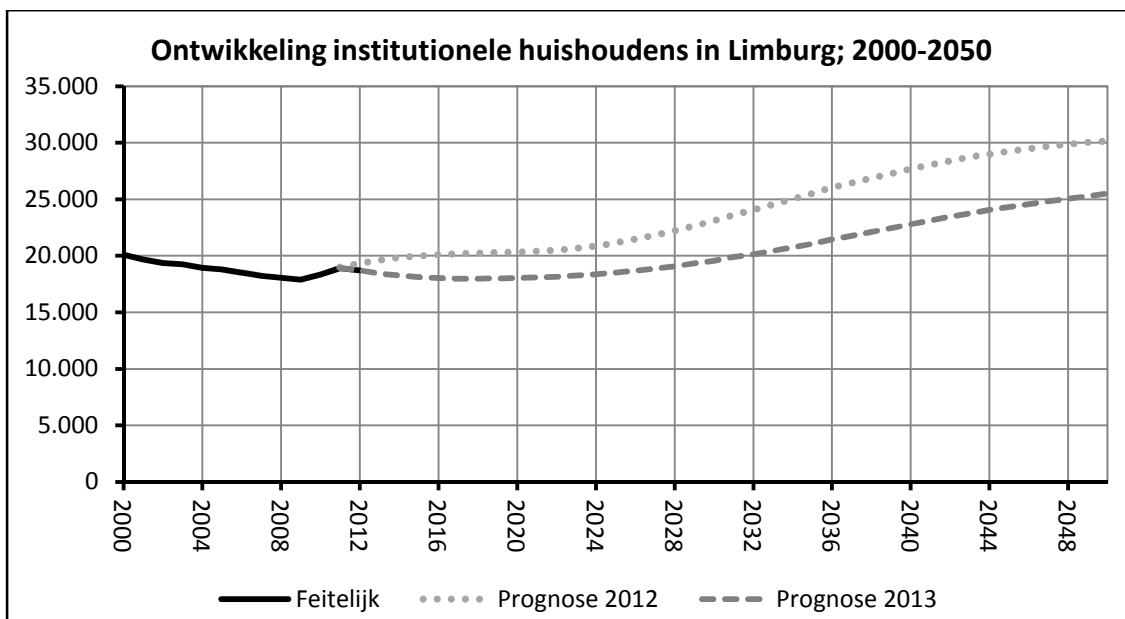

Figuur 9 Institutionele bevolking als percentage van de Limburgse bevolking, per leeftijdsgroep.
Bron: CBS Statline en Etil.

Figuur 10 geeft de feitelijke ontwikkeling weer van het aantal institutionele huishoudens en de geprognosticeerde ontwikkeling tot 2050 volgens Progneff 2012 en Progneff 2013. Door de veronderstelling dat de levensverwachting in de prognoseperiode lineair blijft toenemen, neemt in de toekomst het aantal institutionele huishoudens minder snel toe dan eerder werd voorzien. Daarnaast blijkt dat in 2011 de omvang van de institutionele bevolking is gestegen waar in de periode ervoor de institutionele bevolking nog jaar op jaar daalde. Deze stijging wordt verklaard door een methodiekwijziging van het CBS waarbij het aantal institutionele huishoudens in 2011 landelijk met 12.000 naar boven is bijgesteld¹⁰. In Progneff 2013 is in Limburg tot 2025 min of meer sprake van een stabilisatie van het aantal institutionele huishoudens. Na 2025 loopt het aantal institutionele huishoudens op van ongeveer 18.500 in 2025 tot ruim 25.000 in 2050. Dit is wel aanmerkelijk lager dan in Progneff 2012 (-2.500 in 2025 en -5.000 in 2050).

¹⁰ Institutionele huishoudens worden na de methodiekwijziging door het CBS beter waargenomen.

Figuur 10 Feitelijke ontwikkeling institutionele huishoudens en prognoses 2012 en 2013.

Bron: CBS Statline en Etil.

4.1 Huishoudensontwikkelingen per woonregio

Staat 4 laat de huishoudensontwikkeling zien voor de Nederland, Limburg, de drie COROP-gebieden en de Limburgse woonregio's. Voor de periode 2012-2020 is de huishoudensontwikkeling tamelijk stabiel voor de woonregio's Westelijke Mijnstreek en Parkstad Limburg en neemt het aantal huishoudens in de overige woonregio's licht toe.

	Prognose 2013					Gemiddelde jaarlijkse ontwikkeling				
	2012	2020	2030	2040	2050	2012-2020	2020-2030	2030-2040	2040-2050	
Nederland	7.512.824	7.966.600	8.369.400	8.531.800	8.606.100	56.700	40.300	16.200	7.400	
Limburg	512.426	524.400	519.100	495.200	462.300	1.500	-500	-2.400	-3.300	
Noord- Limburg	119.132	124.000	126.500	124.100	119.100	600	300	-200	-500	
Midden- Limburg	102.749	107.400	108.900	105.400	99.500	600	200	-400	-600	
Zuid- Limburg	290.545	293.000	283.700	265.700	243.700	300	-900	-1.800	-2.200	
Regio Maasduinen	15.958	16.500	16.800	16.100	15.000	100	0	-100	-100	
Regio Venlo	68.480	70.800	71.700	70.300	67.400	300	100	-100	-300	
Regio Venray	34.694	36.700	38.000	37.700	36.700	300	100	0	-100	
Regio Midden- Limburg	102.749	107.400	108.900	105.400	99.500	600	200	-400	-600	
Westelijke Mijnstreek	68.337	68.500	66.500	61.900	56.000	0	-200	-500	-600	
Parkstad Limburg	119.209	119.000	114.200	105.900	95.300	0	-500	-800	-1.100	
Maastricht & Mergelland	102.999	105.500	103.000	97.900	92.400	300	-300	-500	-600	

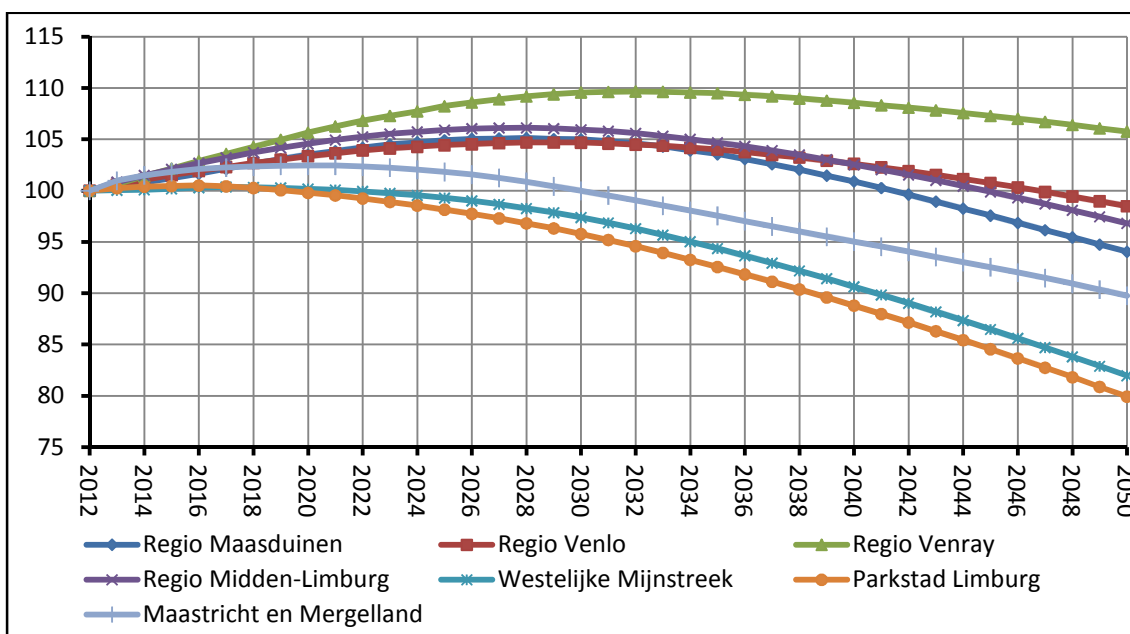
Staat 4 Ontwikkeling van het aantal particuliere huishoudens in Limburg tussen 2011 en 2050.

Bron: Etil.

Dit betekent overigens niet dat er geen sprake kan zijn van een huishoudensdaling. Een omslagpunt kan het beeld bijvoorbeeld vertroebelen. Ook kan het migratiesaldo in één of meerdere jaren lager uitvallen dan geprognosticeerd en het huishoudensverdunningsproces door de moeilijke omstandigheden op de Nederlandse woning- en arbeidsmarkt vertragen. In een dergelijke situatie zal het aantal particuliere huishoudens zich wellicht langzamer ontwikkelen dan in de huidige prognose is voorzien. Anderzijds kunnen overheidsmaatregelen om de alsmar stijgende kosten van de AWBZ-zorg te beperken er toe leiden dat de komende jaren minder mensen in aanmerking komen voor verblijf in een institutioneel huishouden dan waar in de prognoses van is uitgegaan. Daarnaast dient rekening te worden gehouden met het feit dat binnen een woonregio de huishoudensontwikkelingen van elkaar kunnen verschillen, zowel op gemeentelijk als binnengemeentelijk niveau.

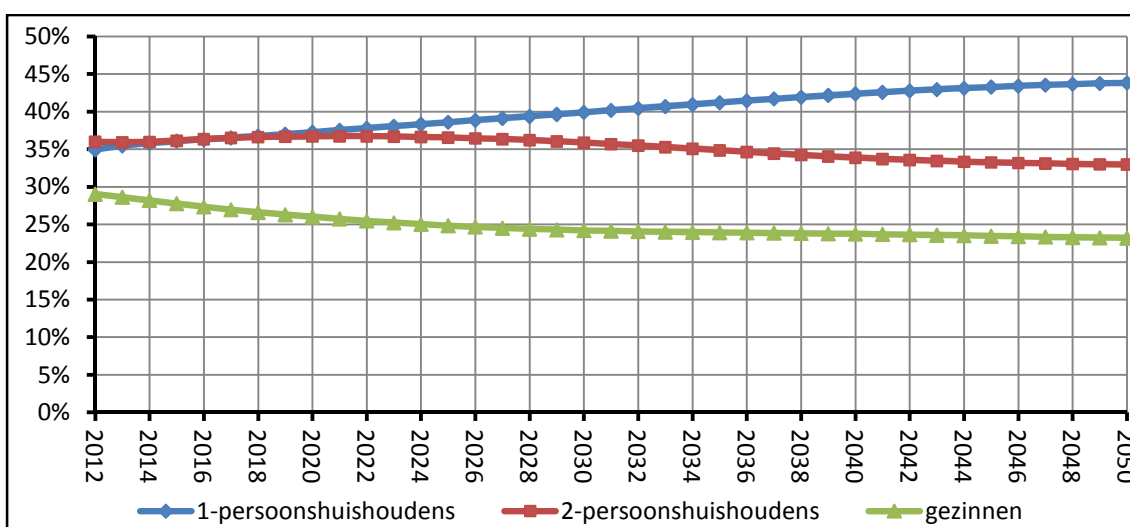
In de periode 2020-2030 neemt het aantal particuliere huishoudens alleen nog toe in de woonregio's Venlo, Venray en Midden-Limburg, zij het beperkt met gemiddeld 100 huishoudens per jaar. Na 2030 daalt het aantal huishoudens in alle woonregio's waarbij de daling het grootst is in Zuid-Limburg en het kleinst in Noord-Limburg (figuur 11).

Figuur 11 Ontwikkeling huishoudens per woonregio in indexcijfers; 2012-2050 (2012=100).
Bron: Etil.

4.2 Ontwikkelingen in de grootte van het huishouden

De verdeling van het aantal huishoudens naar grootte verandert de komende decennia aanzienlijk in Limburg (figuur 12). Het aandeel gezinnen neemt de komende jaren verder af ten gunste van het aantal eenpersoonshuishoudens. Rond 2025 is het aandeel gezinnen gedaald tot ongeveer 25%. Het aandeel tweepersoonshuishoudens neemt tot 2025 nog licht toe en zal daarna gaan dalen. Het aandeel eenpersoonshuishoudens blijft tot 2050 jaarlijks toenemen. In 2050 bedraagt het aandeel eenpersoonshuishoudens bijna 45%.

Figuur 12 Ontwikkeling aandeel huishoudens naar grootte in Limburg voor de periode 2012-2050.
Bron: Etil.

De huishoudensverdunding wordt voornamelijk veroorzaakt door de demografische structuur van de Limburgse bevolking die relatief veel ouderen kent. Hierdoor komen er op termijn meer alleenstaande ouderen.

4.3 Huishoudensontwikkeling naar grootte en leeftijd

De ontwikkelingen in de samenstelling van de particuliere huishoudens naar grootte en leeftijd¹¹ in Limburg wordt weergegeven in figuur 13. Hieruit blijkt dat het aantal eenpersoonshuishoudens de komende decennia blijft toenemen. Pas rond 2040 stabiliseert het aantal eenpersoonshuishoudens om vervolgens licht te gaan dalen. Een stijging is ook nog zichtbaar in het aantal tweepersoonshuishouden. Het omslagpunt vindt echter wel eerder plaats, namelijk rond 2025. Daarentegen zal het aantal gezinshuishoudens in de prognoseperiode wel jaarlijks afnemen van 149 duizend in 2012 naar 107 duizend in 2050.

De samenstelling van de particuliere huishoudens naar grootte en leeftijd verandert in de prognoseperiode sterk. Vooral het aantal één- en tweepersoonshuishoudens waarbij de referentiepersoon een 65-plusser is, neemt in de prognoseperiode substantieel toe. Deze groei gaat ten koste van het aantal particuliere huishoudens van 45 tot 65 jaar als gevolg van het doorschuiven van deze groep naar de leeftijdsgroep van 65 jaar en ouder.

Tot ongeveer 2040 zal het aantal particuliere huishoudens in de leeftijdsgroep van 65 jaar en ouder toenemen. Volgens Progneff 2013 neemt het aantal huishoudens in deze leeftijdsgroep in de periode 2012-2040 toe van 143 duizend in 2012 naar 226 duizend in 2040. In dezelfde periode daalt het aantal overige huishoudens van 369 duizend in 2012 naar 269 duizend in 2040 (staat 5). Na 2040 daalt het aantal particuliere huishoudens van zowel 65-minners als 65-plussers.

	2012	2020	2030	2040	2050
Aantal particuliere huishoudens; jonger dan 65 jaar	369.404	348.000	304.000	269.000	255.000
Aantal particuliere huishoudens; 65 jaar of ouder	143.022	177.000	215.000	226.000	207.000

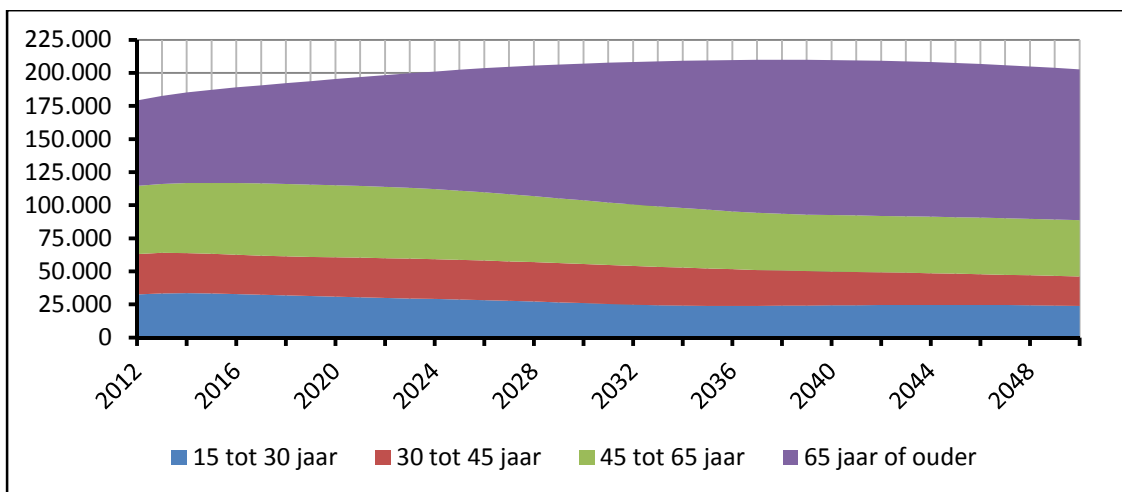
Staat 5 Ontwikkeling aantal particuliere huishoudens 65-minners en 65-plusser in Limburg.

Bron: Etil.

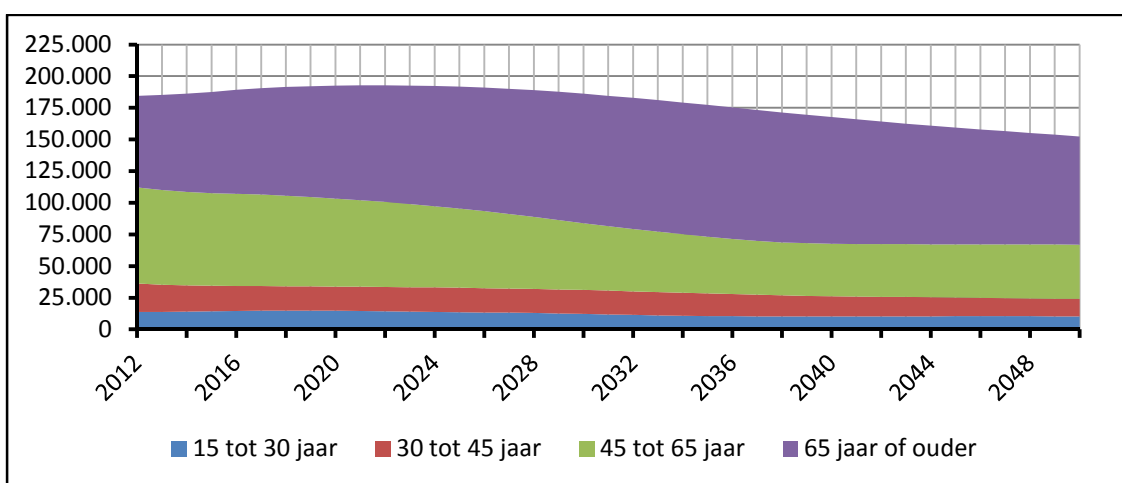
¹¹ De leeftijd van het huishouden wordt bepaald aan de hand van de leeftijd van de CBS-referentiepersoon: "het lid van het huishouden ten opzichte van wie de posities van de andere leden in het huishouden worden bepaald en van wie de kenmerken (bijvoorbeeld leeftijd) eventueel ook aan het huishouden worden toegekend. Uit de leden van het huishouden wordt de referentiepersoon als volgt gekozen:

- als er een paar is binnen het huishouden: de man;
- als het paar van gelijk geslacht is: de oudste van het paar;
- in een eenouderhuishouden: de ouder;
- in een overig huishouden: de oudste meerderjarige man of - als deze ontbreekt - de oudste meerderjarige vrouw".

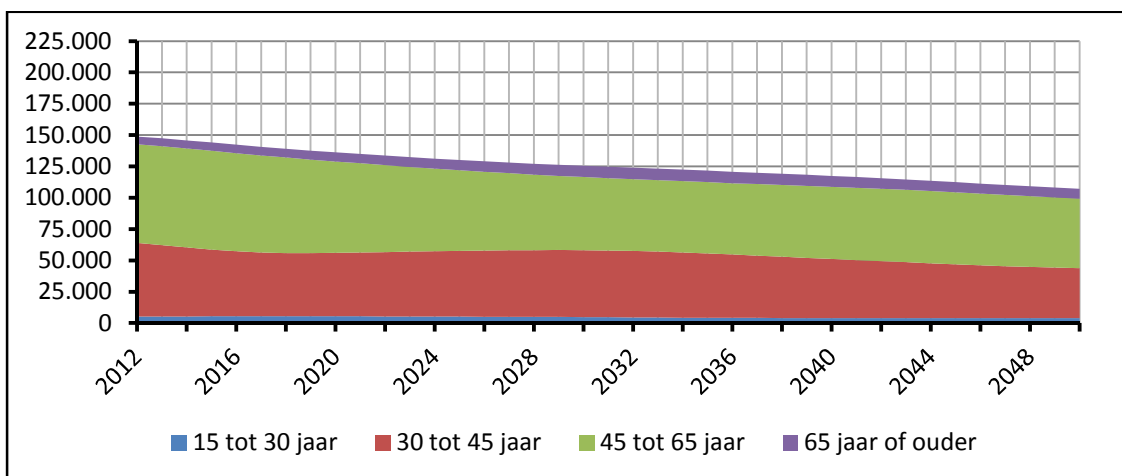

a. Ontwikkeling samenstelling eenpersoonshuishoudens naar leeftijdsgroepen; 2012-2050

b. Ontwikkeling samenstelling tweepersoonshuishoudens naar leeftijdsgroepen; 2012-2050

c. Ontwikkeling samenstelling gezinshuishoudens naar leeftijdsgroepen; 2012-2050

Figuur 13 Ontwikkeling samenstelling huishoudens naar grootte en leeftijd in Limburg; 2012-2050
Bron: Etil.

5 Prognose van de woningvoorraadbehoefte in Limburg

De woningvoorraadbehoefte wordt in sterke mate bepaald door de actuele woningvoorraad en de toekomstige ontwikkeling van het aantal particuliere huishoudens. Normaliter ligt de woningvoorraad (en de woningvoorraadbehoefte) iets hoger dan het aantal particuliere huishoudens. Om verhuizingen mogelijk te maken, moeten er namelijk genoeg woningen leegstaan, de zogenaamde frictieleegstand. In een aantal gemeenten in Limburg ligt de woningvoorraad lager dan het aantal particuliere huishoudens als gevolg van verschillen tussen de registratiebestanden. Deze verschillen worden veroorzaakt doordat een deel van de woningvoorraad anders geregistreerd wordt. Dit geldt bijvoorbeeld voor studentenwoningen, recreatiewoningen, woonwagenvakanties en woonboten. Ook is het mogelijk dat de woningvoorraad hoger uitvalt dan het aantal particuliere huishoudens gecorrigeerd voor frictieleegstand. Het betreft dan bijvoorbeeld leegstand als gevolg van demografische krimp of personen die niet in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) zijn opgenomen en dus ook niet als een officieel huishouden zijn geregistreerd (bijv. militairen).

Staat 6 laat de ontwikkelingen zien in de woningvoorraadbehoefte voor Limburg, de drie COROP-gebieden en de woonregio's tussen 2013 en 2050. Voor de standcijfers op 1 januari 2013 is gebruik gemaakt van de BAG-registratie waar voorheen werd uitgegaan van de WOZ-registratie. Dit heeft op gemeentelijk niveau geleid tot enkele aanpassingen in de huidige woningvoorraad als gevolg van verschillen in definitie en registratie.

Voor de periode 2013-2020 stijgt de woningvoorraadbehoefte in alle woonregio's uitgezonderd Parkstad Limburg waar de woningvoorraadbehoefte iets daalt en Westelijke Mijnstreek waar de woningvoorraadbehoefte op peil blijft. In de periode 2020-2030 daalt de woningvoorraadbehoefte in heel Zuid-Limburg, terwijl Noord- en Midden-Limburg nog te maken hebben met een lichte toename. Na 2030 daalt de woningvoorraadbehoefte in alle woonregio's waarbij de woningvoorraadbehoefte het sterkst terugloopt in Zuid-Limburg.

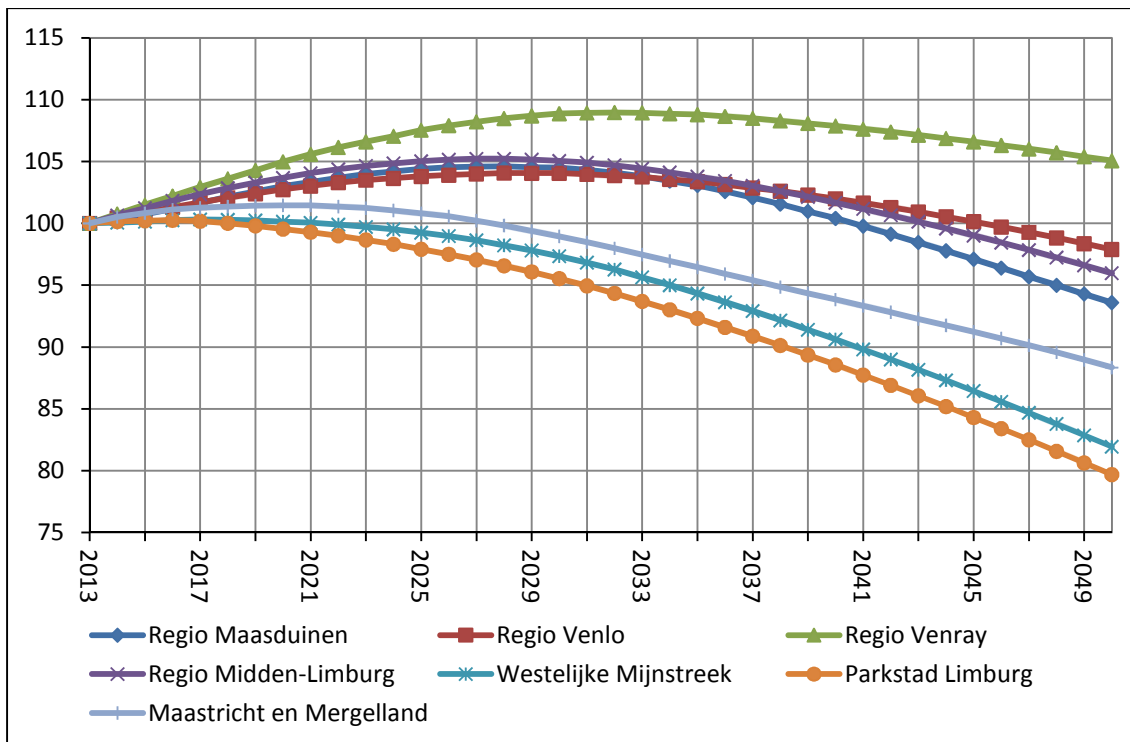
	Prognose 2013					Gemiddelde jaarlijkse ontwikkeling			
	2013	2020	2030	2040	2050	2013-2020	2020-2030	2030-2040	2040-2050
Limburg	514.953	523.900	518.500	494.200	461.000	1.300	-500	-2.400	-3.300
Noord-Limburg	119.718	123.800	126.300	123.900	119.000	600	300	-200	-500
Midden-Limburg	104.211	108.000	109.500	105.900	100.000	500	200	-400	-600
Zuid-Limburg	291.024	292.100	282.700	264.400	242.000	200	-900	-1.800	-2.200
Regio Maasduinen	15.843	16.300	16.600	15.900	14.800	100	0	-100	-100
Regio Venlo	69.140	71.000	71.900	70.500	67.700	300	100	-100	-300
Regio Venray	34.735	36.500	37.800	37.500	36.500	300	100	0	-100
Regio Midden-Limburg	104.211	108.000	109.500	105.900	100.000	500	200	-400	-600
Westelijke Mijnstreek	69.971	70.100	68.100	63.400	57.300	0	-200	-500	-600
Parkstad Limburg	122.535	122.000	117.100	108.500	97.700	-100	-500	-900	-1.100
Maastricht & Mergelland	98.518	100.000	97.500	92.500	87.000	200	-300	-500	-600

Staat 6 Ontwikkeling van de woningvoorraadbehoefte in de Provincie Limburg tussen 2013 en 2050

Bron: Etil.

Figuur 14 drukt de ontwikkeling van de woningvoorraadbehoefte in de Limburgse woonregio's uit in indexcijfers. Deze figuur laat zien dat de woningvoorraadbehoefte in de regio Venray tot 2030 met ongeveer 9% stijgt. In de periode 2030-2050 daalt vervolgens de woningvoorraadbehoefte met ongeveer 4%. In de regio's Maasduinen, Venlo en Midden-Limburg neemt de woningvoorraadbehoefte tot 2025 toe met 4 tot 5 procent, waarna een daling inzet. In Zuid-Limburg groeit de woningvoorraadbehoefte niet of nauwelijks. Parkstad Limburg en Westelijke Mijnstreek laten vanaf 2013 geen groei meer zien van de woningvoorraadbehoefte. In de periode 2013-2050 neemt de woningvoorraadbehoefte in Parkstad Limburg af met ruim 20%. In dezelfde periode daalt de woningvoorraadbehoefte in Westelijke Mijnstreek met ongeveer 18%. Maastricht en Mergelland laat daarentegen nog wel een kleine toename zien tot 2020, maar daarna zal in deze woonregio's ook de woningvoorraadbehoefte gaan dalen (tot 2050 met 12%).

Figuur 14 Ontwikkeling woningvoorraadbehoefte in de Limburgse woonregio's (in indexcijfers; 2013=100); 2013-2050.

Bron: Etil.

6 Conclusie

In 2013 heeft Etil in opdracht van de Provincie Limburg een nieuwe prognose opgesteld voor de ontwikkeling van het aantal inwoners, het aantal particuliere huishoudens en de woningvoorraadbehoefte in Limburg.

De trends zijn ten opzichte van Progneff 2012 veelal hetzelfde gebleven. Het sterfteoverschot is structureel en zal de komende jaren verder toenemen, de eerste jaren vooral door een grotere sterfte en na 2025 ook door een daling van het aantal geboorten. Het binnenlands migratiesaldo van Limburg is in de periode 1996-2012 in alle jaren negatief en ook in de toekomst is een negatief saldo het meest waarschijnlijk. Wel lijkt de laatste jaren, in tegenstelling tot de jaren ervoor, de immigratie vanuit het buitenland naar Limburg hoger te zijn dan de emigratie vanuit Limburg naar het buitenland. Oorzaken voor de ontwikkeling van het buitenlands migratiesaldo zijn de internationalisering van het universitair onderwijs en de toename van de arbeidsmigratie uit Midden- en Oost-Europa, en mogelijk enkele administratieve effecten.

In Progneff 2013 vindt er na 2030 op het provinciale niveau een kleine bijstelling naar boven plaats in de verwachte niveaus van het inwonertal, het aantal particuliere huishoudens en de woningvoorraadbehoefte. Tot 2030 zijn de aanpassingen gering. De bijstelling wordt verklaard doordat het CBS in de nationale bevolkingsprognose vanaf nu met een stabiel stijgende levensverwachting rekent in plaats van een afnemende stijging van de levensverwachting. Hierdoor daalt de Limburgse bevolking na 2030 iets minder snel. De toename in de levensverwachting heeft na 2030 een gunstig effect op de huishoudensontwikkeling en de woningvoorraadbehoefte.

De leeftijdsopbouw van de Limburgse bevolking verandert in de prognoseperiode sterk. Het aantal jongeren (0 tot 20 jaar) en de potentiële beroepsbevolking (20 tot 65 jaar) daalt tussen 2013 en 2050 met respectievelijk 30% en 32%, terwijl het aantal ouderen (65 jaar en ouder) met 37% toeneemt. Hierdoor neemt de totale druk – jong en oud als aandeel van de potentiële beroepsbevolking – in de prognoseperiode toe van 66,4% in 2013 tot 100,9% in 2050. De stijging wordt veroorzaakt door een sterke toename van de grijze druk; de groene blijft stabiel vanwege de daling van het totale aantal inwoners in Limburg. Mede door deze ontwikkelingen verandert ook de samenstelling van de particuliere huishoudens naar grootte en leeftijd. Vooral het aantal één- en tweepersoonshuishoudens waarbij de referentiepersoon een 65-plusser is, neemt in de prognoseperiode substantieel toe. Daarnaast zullen er in de toekomst veel minder gezinshuishoudens zijn.

De komende jaren wordt alleen de woonregio Parkstad Limburg geconfronteerd met een huishoudensdaling en een afnemende woningvoorraadbehoefte. In Westelijke Mijnstreek is de ontwikkeling stabiel, terwijl in Maastricht en Mergelland het aantal particuliere huishoudens en de woningvoorraadbehoefte tot 2020 nog licht toenemen. Na 2020 daalt het aantal huishoudens en de woningvoorraadbehoefte in alle woonregio's in Zuid-Limburg. Noord- en Midden-Limburg laten tot 2030 nog wel een groei zien van het aantal particuliere huishoudens en de woningvoorraadbehoefte als gevolg van het huishoudensverdunningsproces.

Maastricht, augustus 2013

Dr. Lolke P. Schakel
Adviseur demografie en arbeidsmarkt

Meer informatie:

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met prof. dr. J.D.P. Kasper, wetenschappelijk directeur Etil bv (043-3506280, h.kasper@etil.nl) of dr. L.P. Schakel, adviseur Etil bv (043-3506280, l.schakel@etil.nl). De demografische prognosecijfers van Progneff 2013 zijn online beschikbaar via de website <http://prognoses.vanmeernaarbeter.nl/wat-is-progneff>.

Bijlage A: Nationale bevolkings- en huishoudensprognose van het CBS

A.1 Verschillen kernprognose en actuele CBS-bevolkingsprognose

	Kernprognose dec-2011	Bevolkingsprognose dec-2012	Vershil
Bevolkingsomvang 1-1-2013	16.798.007	16.777.636	-20.371
Bevolkingsomvang 1-1-2050	17.781.298	17.853.024	71.726
Demografische componenten 2013-2050:			
Natuurlijke aanwas (cumulatief)	209.608	376.174	166.566
- geboorte (cumulatief)	6.876.148	6.820.956	-55.192
- sterfte (cumulatief)	6.666.540	6.444.782	-221.758
Migratie (cumulatief)	773.683	699.214	-74.469
Bevolkingsontwikkeling (cumulatief)	983.291	1.075.388	92.097

Staat 7 Verschillen CBS-kernprognose 2011 en CBS-bevolkingsprognose 2012; 2013-2050.

Bron: CBS Statline.

A.2 Verschillen tussen de CBS-huishoudensprognoses van 2011 en 2013

	CBS-prognose apr-11	CBS-prognose apr-13	Vershil
Aantal part. huishoudens 1-1-2012	7.536.332	7.512.824	-23.508
Aantal part. huishoudens 1-1-2050	8.511.868	8.606.128	94.260
Mutaties part. huishoudens naar grootte 2012-2050:			
- 1-persoonshuishoudens (cumulatief)	971.488	1.008.649	37.162
- 2-persoonshuishoudens (cumulatief)	17.804	135.646	117.842
- gezinnen (cumulatief)	-13.755	-50.991	-37.235
Mutaties part. huishoudens naar leeftijd 2012-2050:			
15 tot 65 jaar (cumulatief)	-237.880	-308.839	-70.959
65 jaar of ouder (cumulatief)	1.213.416	1.402.143	188.727
Mutaties totaal particuliere huishoudens 2012-2050	975.536	1.093.304	117.768

Staat 8 Verschillen CBS-huishoudensprognoses van april 2011 (actualisatie Etil) en april 2013.

Bron: CBS Statline en Progneff 2012.

Bijlage B: Technische toelichting

B.1 Geografische indeling Progneff 2013

COROP-gebied	Woonregio	Gemeenten
Noord-Limburg	Regio Maasduinen	Bergen, Gennep, Mook en Middelaar
	Regio Venlo	Beesel, Peel en Maas, Venlo
	Regio Venray	Horst aan de Maas, Venray
Midden-Limburg	Regio Midden-Limburg	Echt-Susteren, Leudal, Maasgouw, Nederweert, Roermond, Roerdalen, Weert
Zuid-Limburg	Westelijke Mijnstreek	Beek, Schinnen, Sittard-Geleen, Stein
	Parkstad Limburg	Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Onderbanken, Nuth, Simpelveld, Voerendaal
	Maastricht & Mergelland	Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Maastricht, Meerssen, Vaals, Valkenburg

Staat 9 Indeling Limburgse gemeenten Progneff 2013 naar woonregio en COROP-gebied

Bron: Etil.

B.2 Korte beschrijving prognosemodel Progneff

Progneff is gebaseerd op het cohort-componentenmodel. In een dergelijk model worden de toekomstige bevolkingsomvang en -samenstelling geprognoseerd aan de hand van de huidige leeftijdsopbouw van de regionale bevolking en de toekomstige ontwikkelingen van de demografische componenten geboorte, sterfte en binnenlandse en buitenlandse migratie. Bij het bepalen van de toekomstige demografische componenten worden landelijke prognoses van het CBS van de vruchtbaarheid, sterfte en migratie gecombineerd met de gemeentespecifieke trends zoals die in het verleden zijn waargenomen. Op deze wijze wordt een prognose gegenereerd waarbij zo veel mogelijk gemeentelijke informatie wordt meegenomen.

Progneff is een landelijk dekkend regionaal prognosemodel dat volledig consistent is met de nationale bevolkings- en huishoudensprognose van het CBS. Dit betekent dat de regionale deelpopulaties naar leeftijd optellen tot de landelijke deelpopulaties uit de nationale bevolkings- en huishoudensprognose van het CBS. De gemeentelijke prognoses kunnen worden geaggregeerd tot elk gewenst hoger schaalniveau zoals COROP-gebieden of provincies.

Wijziging methodiek geboorteprognose in Progneff 2013

In Progneff 2013 is de methodiek van de geboorteprognose aangepast. Waar voorheen jaarlijks met één regionale vruchtbaarheidscomponent per gemeente werd gerekend, wordt in de nieuwe prognoses met meerdere regionale vruchtbaarheidscomponenten per gemeente gerekend die verschillen per leeftijdsgroep. Deze verfijning zorgt ervoor dat voor gemeenten met een ongelijkmatige verdeling van het aantal vrouwen in de vruchtbare leeftijdsgroepen en/of substantiële migratiesaldi in de verhuiscandidate leeftijdsgroepen het aantal geboorten naar verwachting iets beter wordt voorspeld dan in de voorgaande prognoses.

B.3 Interpretatie van de prognoseresultaten

Bij de interpretatie van de prognoseresultaten moet de gebruiker met de grootst mogelijk zorgvuldigheid te werk gaan. Prognoses mogen niet worden geïnterpreteerd als zekere toekomstvoorspellingen. Ze beschrijven de meest waarschijnlijke toekomst op basis van actuele waarnemingen, een aantal veronderstellingen en voortschrijdende inzichten.

De gebruiker moet bij het interpreteren en gebruik van de resultaten in ieder geval met de volgende aspecten rekening houden:

- de kwaliteit van de prognoses wordt in sterke mate beïnvloed door de kwaliteit van de realisatiegegevens (de gegevens zoals die geregistreerd staan in de GBA);
- de prognosekwaliteit neemt af naarmate het geografisch schaalniveau lager wordt;
- de prognosekwaliteit is voor nabije jaren hoger dan voor verre jaren;
- de prognoses van het binnenlands en buitenlands migratiesaldo zijn met meer onzekerheden omgeven dan de prognoses van het aantal geboorten en sterften;
- de toekomstige bevolkings- en huishoudensontwikkeling wordt hoofdzakelijk bepaald door de natuurlijke aanwas;
- het migratiesaldo kan alleen de omslagpunten van groei naar krimp met enkele jaren vervroegen of uitstellen;
- de migratietrends zoals die in het verleden zijn waargenomen kunnen in de toekomst wijzigen.

B.4 Verschillen tussen prognoses van CBS/PBL en Etil

De verschillen in de prognoseresultaten tussen Progneff van Etil en PEARL van het Centraal Bureau voor de Statistiek en het Planbureau voor de Leefomgeving (CBS/PBL) roepen jaarlijks veel vragen op bij beleidsmakers en overige gebruikers. In deze paragraaf wordt kort uiteengezet waarom de prognoseresultaten van beide modellen verschillen.

Progneff is louter gebaseerd op demografische veronderstellingen; er wordt in de prognoses dus geen rekening gehouden met opgeleverde woningen en sloop- en woningbouwplannen. Dit betekent dat Progneff een nulmeting geeft van de bevolkingsontwikkeling waardoor het model zich leent voor het toetsen van huidig en toekomstig beleid. In tegenstelling tot Progneff, worden in PEARL de woningvoorraad en woningbouwplannen wel meegenomen en wordt er vanuit gegaan dat opgeleverde woningen ook worden betrokken. Dit is een essentieel verschil omdat bij CBS/PBL er vanuit gegaan wordt dat de bevolkingsontwikkeling gestuurd kan worden met het vergroten van de woningvoorraad. Voor de Randstad is de CBS/PBL-aanname wellicht gerechtvaardigd, maar niet voor regio's die langzaam groeien of zelfs krimpen.

Een andere verklaring voor de verschillen tussen de beide bevolkingsprognoses vormen de veronderstellingen over migratie en de methodiek om migranten aan vestigingsgemeenten toe te wijzen. De CBS/PBL-methodiek hanteert een ruimtelijk interactiemodel voor het bepalen van de toekomstige migratie per gemeente¹². In dit model worden eerst de nationale immigranten toegewezen aan vestigingsgemeenten aan de hand van een zogenaamde concentratie-index. Vervolgens worden de langeafstandsmigranten, migranten die over meer dan 35 kilometer verhuizen, via een vaste verdelingsfunctie aan vestigingsgemeenten toebedeeld. Tot slot worden de korteaftstandsmigranten aan de omliggende gemeenten toegewezen waarbij de vraag naar woonruimte in overeenstemming wordt gebracht met het aanbod van woonruimte.

¹² PEARL, een nieuw regionaal prognosemodel, CBS Bevolkingstrends, 3^e kwartaal 2006

In het model van Etil wordt gerekend met gemeentelijke migratiesaldi in plaats van intergemeentelijke migratiestromen. Hierdoor is de onzekerheidsmarge van de prognose van het gemeentelijke migratiesaldo veel beperkter. Nadeel is echter wel dat de toekomstige verhuisstromen niet geanalyseerd kunnen worden. De berekening van het gemeentelijke migratiesaldo geschiedt binnen Progneff als volgt. Eerst wordt het buitenlands migratiesaldo van een gemeente bepaald door het nationale migratiesaldo via een vaste verdeling toe te wijzen aan gemeenten. Deze verdelingsfunctie is berekend op basis van historische gegevens. Daarna wordt het toekomstige niveau van het binnenlands migratiesaldo per gemeente zo bepaald dat de som van de binnenlandse migratiesaldi over alle gemeenten jaarlijks nul is. Dit niveau wordt berekend door een gewogen gemiddelde te nemen van de gemeentelijke binnenlandse migratiesaldi zoals die in de periode 1996-2012 zijn waargenomen.

Het buiten beschouwing laten van de woningvoorraad en sloop- en woningbouwplannen en het hanteren van een andere prognosemethodiek voor het berekenen van het migratiesaldo, leidt ertoe dat in Progneff de bevolkingsontwikkelingen anders zijn dan in PEARL. De verschillen worden in beginsel veroorzaakt door de verschillen in geprognoseerde binnenlandse en buitenlandse migratiesaldi, die vervolgens weer de ontwikkeling van de natuurlijke aanwas beïnvloeden (vooral door een hoger aantal geboorten). Doordat er jaarlijks met een ander migratiesaldo wordt gerekend, wijken de gemeentelijke prognoses in de verre prognosejaren meer af dan in de nabije prognosejaren.

B.5 Voor de beleidsmaker

Voor het maken van beleid moet men zich er van bewust zijn dat de bevolkingsontwikkeling en de veranderingen in de leeftijdsopbouw van de bevolking grote gevolgen heeft voor alle beleidsterreinen, maar vooral voor de woningmarkt, de arbeidsmarkt, het onderwijs en de zorg. Om adequaat te kunnen inspelen op de effecten van de demografische veranderingen is een nieuwe manier van denken nodig en moeten nieuwe oplossingen worden uitgedacht. Immers, bij het bepalen van het huidige beleid wordt veelal vanuit groei geredeneerd. Bij bevolkings- en/of huishoudensdaling spelen heel andere zaken een rol. Bij de ontwikkeling en uitvoering van beleid dient bijvoorbeeld rekening te worden gehouden met ontwikkelingen die plaatsvinden in de regio zodat men van elkaars beleidsinitiatieven en -resultaten kan leren en voorkomt dat men elkaars concurrenten wordt. Daarnaast is een bewustwordingsproces noodzakelijk omdat de gevolgen van de bevolkingsdaling zich op verschillende geografische schaalniveaus en in een verschillende gedaante manifesteren. Onderkend moet worden dat afstemming tussen beleidsterreinen op verschillende geografische schaalniveaus noodzakelijk is om tijdig te anticiperen op toekomstige ontwikkelingen. Een kritische blik op de huidige terugverdienmodellen is hierbij onontbeerlijk.

